

אמירת פסוקי "הנה אל ישועתי": אין אומרים פסוקי "הנה אל ישועתי" ככל מוצ"ש, והטעם: כיון שמעם אמירת פסוקים אלו הוא לסימן טוב למעשה ידיו (עין רמ"א רצו א) ופסוקים אלו שייך לומר רק ממוצאי שבת שיש בו משום סימן טוב לעשית מלאכה ולא ממוצאי שבת ליו"ט (ש"כ ס הערה סד).

הסתכלות בציפורנים: אין המנהג להביט כ"כ בציפורנים לאור הנר ככל מוצ"ש (הגרשו"א, בהליכות שלמה סדר ליל פסח קדש פרק תשיעי הערה 155).

נשים בשתית כוס הבדלה של יקנה"ז: ואף שנהגו הנשים לא לשתות מכוס של הבדלה (כמבואר במשנ"ב רצו ס"ו בשם השל"ה) כוס של יקנה"ז מותר לשתות, והטעם: משום שהבדלה מפילה לקידוש ועל היין יש שם יין של קידוש ולא של הבדלה, (הגרשו"א, הליכות שלמה סדר ליל פסח פרק ט דבר הלכה מז).

קידוש לבנה במוצאי שבת שחל חג השבועות
אין לקדש הלבנה במוצאי שבת שחל בו יו"ט, והטעם: הואיל ויש לקדש הלבנה בשמחה ואין לערבב שמחה בשמחה (לבוש תכו ד).

טעם אחר: משום דברכת הלבנה נראית כתחינה ואין לומר תחינה ביו"ט (מהר"ל הלכות שבועות אות ז). טעם אחר: לפי שבלייל יו"ט אנו כמקבלים פני מלך בקידוש היום ואין דרך ארץ להקביל אז פני שכינה (רדב"ז).

נהגו לקרוא מגילת רות בשבועות (רמ"א תצ ס)

הטעם שנהגו לקרוא מגילת רות בשבועות
א. לפי שבמגילת רות מסופר מעשה הגירות של רות שאמרה (רות א מז) "עמך עמי ואלהיך אלהי" והוא זכר למתן תורה שכל ישראל היו בבחינת גרים המקבלים עליהם עול מלכות שמים (מהזור וישרי הובא באבודרהם).

ב. לפי שדוד המלך נפטר בעצרת (כמבואר בתוס' הניגה יו, א ד"ה אף עצרת) והקב"ה ממלא שנותיהם של צדיקים (כמבואר בקידושין לה, א) וכיון שמת בעצרת נולד גם בעצרת ומגילת רות נכתבה ליחס את דוד כמו שמסיים (רות ד, כב) "וישי הוליד את דוד" (שערי תשובה על שו"ע תצד א).

ג. לפי שעצרת היא חג מתן תורה, ללמדך שאין התורה נקנית אלא בעוני ויסורים כרות (מג"א תצה ח בשם ילקוט רות רמז תקצו).

יש שכתבו בשונה לפי שבמגילת רות נמצא שמונים וחמשה פסוקים כמנין בועז, להראות שלא ניתנה תורה אלא ע"י יסורים של עוני (אוצר המדרשים מצווה שח).

ד. במגילת רות מסופר על גמילות חסדים, דבר שמתאים ליסוד התורה שניתנה בשבועות שחז"ל אמרו עליה שתחילתה חסד וסופה חסד (מדרש לק"ש מובא במג"א תצה ח).

ה. לפי שדוד המלך נפטר בחג השבועות ובמגילת רות מבואר איך רות נהייתה לאימה של מלכות.

ו. משום שמגילת רות נכתבה על ידי שמואל הנביא לספר על יחוסו של דוד המלך שנולד בשבועות (ירושלמי הניגה פ"ב ה"ג, בנין אריאל).

ז. מפני שכתוב במגילת רות (פרק א, כב) שנעמי ורות חזרו לבית לחם בתחלת קציר שעורים ושבועות נקרא חג הקציר (ברכי יוסף תצד יא).

ז. בדרך רמז, לפי שישראל קיבלו עליהם במתן תורה תר"ו מצוות נוסף על ז' מצוות בני נח ובסמ"כ עולה לתר"ג מצוות, ולכן תיקנו לקרוא מגילת רות כי רות הוא מספר תר"ו (מספר המצוות שקיבלו במתן תורה). (כשם הגר"א מוילנא, מטעמים דף כפ).

ח. כדי שיקראו ביום מתן תורה, מקרא, נביאים, כתובים, שמרועה אחד ניתנו מקרא קריאת התורה, נביאים הפטרה, משלימים בכתובים והטעם ברות מפני שהוא הראשון של כתובים כמו ששינו (בב"ב יד, ב) סדרן של כתובים רות תהילים וכו'. (אוצר המנהגים).

ט. רות המואבייה התגיירה ונכנסה לכלל ישראל למרות מה שנאמר (דברים כג, ד) "לא יבוא עמוני ומואבי בקהל ה'" משום שדרשו חז"ל (יבמות עו, ב) "עמוני ולא עמונית" מואבי ולא מואבית", לפיכך קוראים בחג השבועות ללמדנו שתורה שבכתב ותורה שבע"פ אחת היא ואי אפשר לזו בלי זו (הירוש' הרי"ם עה"ת עניני דשבועות).

י. ללמדנו מה גדולה ויקרה המתנה שהעניק לנו בורא עולם ביום זה – התורה הקדושה. עד שאף הגויים מכירים ברוממותה, עוזבים את הבלתי העולם הזה, ובאים להתענג על ה' ולחסות באור תורתו (ספר מטעמים לדבר).

מקדימים קריאת המגילה לקריאת התורה

הטעם שלא מקדימים את קריאת התורה שהיא תדיר בכל שבת למגילת רות כמו שמצאנו במגילת אסתר.

לפי שתדיר ושאינו תדיר אומרים כאשר שני הדברים חובה, וכאשר אחד מהדברים אינו חובה אלא רק מנהג מקדימים את המנהג מפני חביבותו, ולכן במגילת אסתר שהיא חובה מקדימים קריאת התורה לקריאתה (שמירת שבת כהלכתו פרק נח הערה ק).

טעם אחר: היכן שהמגילה היא מענין של קריאת היום קוראים אחר קרה"ת, כמו מפטיר שהוא מענין היום שתקנהו במקום קריאת התורה [כשגזרו שלא לקרוא בתורה] משא"כ כשענין המגילה אינו מענין פרשת היום אלא ענין בפני עצמו קוראים קודם קריאת התורה, להראות שהוא ענין בפני עצמו וע"כ מגילת אסתר שהיא מענינא דיומא קוראים אחר קרה"ת משא"כ מגילת רות ושאר מגילות (וילקט יוסף מונקשט שנה י תרסח סימן ח).

טעם אחר: יש לבאר על פי מה דמבואר באו"ח (סימן תל סה) שאין לברך על שאר מגילות לא על מקרא מגילה ולא על מקרא כתובים וכן נוהגים בני ספרד וע"כ אם יקראו את המגילות אחר קריאת התורה יהיה בזה ביוזי לכתובים לפי שיברכו על התורה, ולא יברכו על הכתובים ויאמרו אינה חשובה לברך עליה ומשום כך קוראים קודם קרה"ת, קודם שיברכו על התורה, ועל הנביאים, ואח"כ קרה"ת, משא"כ מגילת אסתר שהי"בם לברך עליה ג' ברכות כמו שכתוב במגילה (כת, ובאו"ח תרצב א) שפיר קוראים אחר קריאת התורה (שם).

טעם אחר: לפי שמפטרים בנביא לאחר קריאת התורה ואם יקראו את המגילה אחר הקריאה יראה הדבר כאילו יש ב' הפטרות ויבאו לברך על ההפטרה ז' ברכות כמו מפטיר, משא"כ קריאת מגילת אסתר שקוראים אחר קריאת התורה כיון שאין הפטרה בפורים אין חשש שיטעו (הגרשו"א קב ונקי או"ח סימן מה).